

Thema-2019

Rapportage

Is er behoefte aan een 'ConsumentenPlatform' voor het bekostigde hbo?

Ja, maar rustig aan bij het opstarten...

- *Er zijn veel organisaties die bij het hbo zijn betrokken...*
- *En waarvan de leden een eigen mening hebben over hoe het hbo is ingericht...*
- *En hoe alles functioneert...*
- *Hoe ventileren ze die mening vervolgens en weten ze wat 'anderen' ervan vinden...*
- *Is het dan handig om een plek te hebben voor het uitwisselen van standpunten, te zoeken naar overeenkomsten (en redenen waarom die er mogelijk niet voldoende zijn) en te bezien hoe een bundeling van voorstellen handig kan zijn?*

Inleiding

In het kader van de behandeling van dit thema is gekozen voor een aantal bilaterale overleggen, met vertegenwoordigers van diverse sectoren en organisaties die op een nader vast te stellen wijze willen bezien of een dergelijk platform nodig is en zo ja, hoe tot de instelling ervan is te komen op basis van duidelijke doelstellingen.

In dit rapportje wordt een aanzet gegeven voor het organiseren van een studiedag over dit onderwerp. Er wordt daarbij gedacht aan een dag in het eerste kwartaal van 2020.

Algemeen

Het is wel duidelijk geworden dat het hebben van een platform voor doelgroepen (stakeholders, gebruikers, consumenten) op zich best handig is. Er zijn onderwerpen genoeg, zich lenend voor een inhoudelijke bespreking, het peilen van standpunten en meningen, alsmede het zoeken naar gemeenschappelijke zaken die naar voren kunnen worden gebracht in de richting van de partijen die het hbo verzorgen en daar direct of indirect invloed op kunnen uitoefenen resp. bepaalde acties kunnen ondernemen.

Dat zijn vooral de hogescholen zelf, de Vereniging Hogescholen, de politici, de overheid en daaraan gelieerde organisaties zoals de NVAO, CDHO en Inspectie.

Een interessant voorbeeld dat nu veel aandacht krijgt, is het leenstel (studievoorschot) en de besteding van de 'kwaliteitsgelden' die vrijkomen. Er valt te constateren dat van erg veel kanten op de plannen vanuit de politiek wordt gereageerd, mede onder invloed van de media. Maar een gemeenschappelijk overleg in een meer structurele zin vindt (nog) niet plaats. Daarmee worden gelijksoortige ballen (noodgedwongen) gespeeld via diezelfde politieke lijn, om daarmee de overheid te dwingen aanpassingen te gaan plegen – of het gehele stelsel weer gewoon om te laten bouwen op basis van de uitgangspunten die vroeger golden.

Mogelijk dat het juist leidt tot een effectieve verfijning van het systeem, kijkend naar groepen die het meest worden getroffen, maar er is wat dit betreft niets zeker.

De uitkomst van de overleggen is in ieder geval dat het verder onderzoeken van de mogelijkheden om een hbo-consumentenplatform in te stellen wordt aanbevolen.

Private aanbieders

Er is ook gekeken naar de wijze waarop het private hbo zich beweegt in het gehele onderwijsstelsel en mogelijk ook in zo'n platform kan en moet worden meegenomen.

Het is duidelijk dat het bestaan van de private aanbieders gewoon afhangt van de wijze waarop hun klanten naar het aanbod en de wijze waarop 'producten' in de markt wordt gezet, kijken met een scherpe blik. Ze moeten simpelweg in alle omstandigheden rekening houden met hun consumenten: werkgevers en hun personele beleid, werknemers die een loopbaan vormgeven, mensen die scholing in een persoonlijke context nodig hebben, enz.

Ook zorgt de landelijk koepel, de NRTO, voor een bepaald keurmerk, net als men dat doet bij beroepsorganisaties met een eigen scholingsaanbod, met landelijke persoonsregisters en door te werken met kwaliteitszorgsystemen die gebaseerd zijn op internationale standaarden (ISO, NEN bijvoorbeeld). Daarbij spelen evaluaties onder studenten en klanten een belangrijke rol. Daarnaast zullen de branches (bedrijfstakken, werkgeverskringen...) nauwlettend in de gaten houden hoe private aanbieders fungeren en presteren, om de status te bewaken naar hun leden toe.

Hoewel wordt uitgegaan van het bekostigde hbo-systeem om daarvoor te bezien welke consumenten bij elkaar passen, om daarmee een aantal onderwerpen te kunnen tackelen, zal nadrukkelijk worden gevraagd aan partijen in de private markt om met dit plan mee te denken.

Studiedag in 2020

Het wordt dus een interessante gedachte gevonden, het oprichten van een platform voor hbo-consumers, maar er moet niet overhaast te werk worden gegaan. Er zijn ook andere redenen voor het wachten met een studiedag tot het eerste kwartaal van 2020, zoals:

- Eind 2019 verschijnt de nieuwe Strategische Agenda voor het hoger onderwijs, met allerlei plannen, gedachten en voornemens voor het hbo en wo. Een blik daarop kan leiden tot een selectie van onderwerpen die raken aan de doelgroepen, om te bezien welke ervan het meeste hiermee te maken zullen krijgen.
- Er zullen diverse grote discussies in de komende maanden worden gevoerd, vooral ook op het politieke vlak. Daarvan moeten de uitkomsten worden afgewacht. Denk aan het leenstelsel, de gedachten over de bekostiging, de verdere invoering van de Ad (o.a. kijkend naar de doelmatigheid), de regionale afspraken rond mbo-hbo, enz.
- Er zullen afspraken worden gemaakt voor het gebruik van het nationale kwalificatieraamwerk (NLQF), zodat duidelijk gaat worden hoe het niet-formele onderwijs meer en meer een rol kan spelen in het flexibiliseren van leerwegen.
- Er zijn lopende experimenten die wel tussentijds zijn bekeken op hun effecten, maar begin volgend jaar zullen de consequenties ervan nog zichtbaarder zijn, met het oog op het doen van voorstellen voor tussentijdse aanpassingen. Denk aan de flex-trajecten voor deeltijd en dual in het hbo, en de mogelijkheden voor het betalen voor een flex-bundel studiepunten.

Netwerken rond onderwerpen

Er is steeds benadrukt dat we niet de fout moeten maken een platform in te stellen, te kijken naar wie erin kunnen worden opgenomen, om vervolgens met die groep een aantal keren per jaar bij elkaar te komen. Dat gaat niet werken, met de gedachten die achter het platform schuilgaan.

Het beste is dat elke organisatie die zitting neemt in het platform, zorgt voor een team met actief betrokkenen, met een duidelijke inbreng om helder te maken dat het geheel serieus wordt genomen. Dat betekent bijvoorbeeld dat er namens een organisatie beschikbaar zijn:

- Een lid van het platform als belangrijkste vertegenwoordiger van de organisatie.
- Een inhoudelijk deskundige voor het belangrijkste onderwerp dat speelt voor die organisatie
- Een contactpersoon voor de organisatie die in staat moet worden geacht voor de andere onderwerpen, ook als er iets nieuws opduikt, mensen te kunnen mobiliseren voor een workshop als het platform van mening is dat op een praktische wijzer dieper op de materie is in te gaan.

Hoe dit exact moet gaan functioneren, is een prima punt voor de eerste studiedag.

Voorbeeld van een netwerkform via een doelgroep

Hier geven we een schets van een voorbeeld als het gaat om het betrekken van (een bepaald deel van) het werkveld bij formele opleidingen, gelet op de invulling en vormgeving van het onderliggende programma. Het is geen blauwdruk, alleen maar een gedachtenschets aan de hand van een aantal aspecten. Het gaat mede om de wijze waarop het werkveld zich kan thuis voelen bij het bespreken van onderwerpen die raken aan formele opleidingen.

Kijken naar huidige vormen voor de inbreng vanuit het werkveld en de branche-opleiders

- In alle sectoren van het werkveld ziet men uiteraard graag hbo-gediplomeerden komen, om te zorgen voor het invullen van vacatures en het laten starten als beginnend beroepsbeoefenaar. Maar daarmee kan niet altijd aan de vraag worden voldaan. Ook kan het best zo zijn dat formele opleidingen niet voldoende actuele competenties bevatten.
- Daarom kennen allerlei arbeidsmarktsectoren een scala aan mogelijkheden om via hun branche (of beroepsorganisatie) te zorgen voor vormen van scholing die kan worden aangeboden aan werkenden (bij- en herscholing). Daarbij kent zo'n branche in algemene zin maar ook voor specifieke delen van de sector een stelsel met private aanbieders. Deze kunnen de wensen voor bepaalde scholing omzetten in programma's, extern te verzorgen (met dito borging en examinering), maar ook via Business Academies en 'in-company training'. Deze aanpak is zeer wijd verspreid en maakt, als het om de totale scholing in Nederland gaat, al gauw tussen de 80 en 90% van het aanbod uit.
- Tevens is te zien dat deze organisaties die namens een branche de scholingsvormen afdekken en het geheel coördineren, meer en meer betrokken zijn bij formele opleidingen – zeker in de sector techniek alwaar de vraag naar geschoolden groot is en de dynamiek qua vraag naar actuele competenties zorgt voor het achter de concrete ontwikkelingen aanhollen van de scholingsmogelijkheden.

In het mbo leidt dit in bepaalde deelsectoren tot aanvullende trajecten naast het formele programma, mede met gebruik van de keuzedelen. Die kunnen aldus zijn gebaseerd op branche-opleidingen, waarbij de examens tevens door het desbetreffende bureau worden aangeleverd. Er is als zodanig sprake van een win-win-situatie, waarbij de mbo'er naast het formele mbo-diploma ook een 'vak-diploma' krijgt – herkenbaar voor het bedrijfsleven.

- Er zijn sterke signalen dat een dergelijke aanpak ook gaat doordringen bij Ad-opleidingen, mede gelet op de sterke relevantie voor het betreffende werkveld. Zeker in doorlopende trajecten mbo-4/Ad kan met de keuzedelen in het mbo en keuzevakken in de Ad een constructie worden gecreëerd die het aantrekkelijk maakt voor het werkveld om te investeren in die route. Daarmee haalt men jonge mensen binnen met twee opeenvolgende diploma's: mbo-4 en Ad. Het betekent dat ook deze studenten extra aanvullende scholing kunnen volgen, aangeboden door de organisaties die betrokken zijn bij de programma's voor werkenden. Beide groepen (werkenden en toekomstige werknemers) verwerven aldus gezamenlijk de nieuwe kennis, vaardigheden en skills.

Overigens kunnen de RAC's hiervoor uitgelezen mogelijkheden bieden, door ook in hun private setting betrokken zijn bij die scholing van werkenden (gebouw, examens, docenten, borging). Bovendien kunnen certificaten voor die onderdelen in voorkomend geval worden gebruikt voor het verkrijgen van Ad-vrijstellingen, als men die graad wil halen.

Netwerken gebruiken, diverse lagen

Het bovenstaande laat zien dat de betrokkenheid van het werkveld bij het formele onderwijs een aantal 'lagen' kent. De meest bekende verschijningsvormen zijn: de landelijke werkgeversorganisaties en de regionale/lokale werkveldcommissies (beroepenadviesraden). De eerste praten mee op het meer politieke en bestuurlijke niveau – soms ook rechtstreeks met de overheid (OCW), maar veel vaker indirect via de Stichting van de Arbeid en de SER. De tweede spelen een rol bij een hbo-opleidingen of een bundeling daarvan binnen een hogeschool, maar in puur wettelijke zin zijn ze niet verplicht en daarom zijn er verschrikkelijk veel verschijningsvormen.

De werkgeversorganisaties kennen een onderwijscommissie met vertegenwoordigers van de branches, om advies uit te brengen over zaken die landelijk spelen en waarover ze kunnen meepraten. Dat kan dus al een lijn naar het consumentenplatform zijn, voor inhoudelijke zaken.

Een werkveldcommissie is er op verzoek van een opleiding, zodanig samengesteld dat die groep past bij de wijze hoe het programma wordt afgestemd met het regionale werkveld. Daarmee is dus sprake van een directe communicatielijn.

Landelijke dagen voor regionale beroepenveldcommissies

Er is wel eens voorgesteld om per sector en bundels van opleidingen (domeinen) te komen tot landelijke samenwerking d.w.z. dat er voor deze commissies landelijke bijeenkomsten worden

gehouden om ervaringen uit te wisselen en te bezien waar verschillen zitten als het gaat om de betrokkenheid van het regionale werkveld. Daarbij zouden ook best de branches en andere delen van het georganiseerde werkveld betrokken kunnen zijn, om aldus up-to-date te kunnen blijven. Maar deze aanpak lijkt in de praktijk nog niet haalbaar, want je moet er wel een organisatie voor in het leven roepen, met geld en menskracht. Daarvoor zijn geen potjes beschikbaar, ook niet van werkgeverskant. Echter, wat niet is kan nog komen...

Contacten in getrapte vorm via branches en beroepsorganisaties

De interessantste contactlijnen zullen evenwel kunnen gaan lopen via (beroeps)organisaties die tevens – samen met branches – verantwoordelijk zijn voor de scholing van degenen die lid zijn van zo'n organisatie of in een bijpassende functie werkzaam zijn, beschreven in een zgn. functiehuis. Zij hebben toch al hun contacten met onderwijsinstellingen, gekeken naar aanvullende scholing, denkend aan de keuzedelen en -vakken en de invullen van praktische onderdelen. Ook zijn ze vaak betrokken bij duale trajecten, met het zorgen van een goede afstemming tussen werken en leren.

In de voorbereiding van de studiedag in 2020 zal in samenspraak met de branches worden bezien hoe het achterliggende netwerk kan worden ingezet voor de inbreng in een consumentenplatform – zonder daarmee andere overleggen in de wielen te fietsen. De inhoudelijke aanpak staat voorop, dat is in de bespreking van dit thema nadrukkelijk meegegeven.

Annex

Hierbij de twee lijstjes die waren opgenomen in de laatste nieuwsbrief rond dit thema.

Hier de lijst als het gaat om mogelijke thema's:

- Studievoorlichting / PR
- Toelatingseisen en aanvullende zaken
- Rechten als duale studenten
- Deeltijdse opleidingen en werkplekken
- Medezeggenschap
- Alumnibeleid
- Beroepenveldadviesraden
- Flexibilisering en experimenten
- Doorstroommogelijkheden (op alle niveaus)
- Betrokkenheid bij systemen voor de kwaliteitszorg.

Ook voor mogelijke organisaties:

- Werkgeversorganisaties
- Branches
- Werknemersorganisaties
- Vakbonden onderwijs
- Vakverenigingen hbo
- Studentenorganisaties hoger onderwijs
- Studentenorganisaties vo en mbo
- Ouderverenigingen
- Landelijke Kamer van Verenigingen
- Decanenverenigingen (vo/mbo)
- Beroepsorganisaties en -verenigingen
- Beroepsregister-organisaties.